ประโยค ป.ธ. ๓
แปล มคธเป็นไทย
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ตํทิวสํ สตฺถา ปาโต ว นิกฺขมิตฺวา คนฺธกุฏิยํ นิสินฺโน อาวชฺเชสิ อชฺช สุขสามเณโร อุปชฺฌายสฺส ปตฺตจีวรํ ทตฺวา สมณธมฺมํ กริสฺสามีติ นิวตฺโต นิปฺผนฺนํ นุ โข ตสฺส กิจฺจนฺติ โส ติณฺณเมว มคฺคผลานํ ปตฺตภาวํ ทิสฺวา อุตฺตรึปิ อุปธาเรนฺโต สกฺขิสฺสตายํ อชฺช อรหตฺตํ ปาปุณิตุํ สารีปุตฺโต ปน สามเณโร เม ฉาโตติ เวเคน ภตฺตํ อาทาย นิกฺขมติ สเจ อิมสฺมึ อรหตฺตํ อปฺปตฺเต ภตฺตํ อาหริสฺสติ อิมสฺส อนฺตราโย ภวิสฺสติ มยา คนฺตฺวา ทฺวารโกฏฺฐเก อารกฺขํ คณฺหิตุํ วฏฺฏตีติ จินฺเตตฺวา คนฺธกุฏิโต นิกฺขมฺม ทฺวารโกฏฺฐเก ฐตฺวา อารกฺขํ คณฺหิ ฯ เถโรปิ ภตฺตํ อาหริ ฯ อถ นํ เหฏฺฐา วุตฺตนเยเนว จตฺตาโร ปณฺเห ปุจฺฉิ ฯ ปณฺหวิสชฺชนาวสาเน สามเณโร อรหตฺตํ ปาปุณิ ฯ สตฺถา เถรํ อามนฺเตตฺวา คจฺฉ สารีปุตฺต สามเณรสฺส เต ภตฺตํ เทหีติ อาห ฯ เถโร คนฺตฺวา ทฺวารํ อาโกเฏสิ ฯ สามเณโร นิกฺขมิตฺวา อุปชฺฌายสฺส วตฺตํ กตฺวา ภตฺตกิจฺจํ กโรหีติ วุตฺเต เถรสฺส ภตฺเตน อนตฺถิกภาวํ ญตฺวา สตฺตวสฺสิโก กุมาโร ตํขณญฺเญว อรหตฺตํ ปตฺโต นีจาสนฏฺฐานํ ปจฺจเวกฺขนฺโต ภตฺตกิจฺจํ กตฺวา ปตฺตํ โธวิ ฯ ตสฺมึ กาเล จตฺตาโร มหาราชาโน อารกฺขํ วิสฺสชฺเชสุํ ฯ จนฺทิมสุริยาปิ วิมานานิ มุญฺจึสุ ฯ สกฺโกปิ อาวิญฺชนฏฺฐาเน อารกฺขํ วิสฺสชฺเชสิ ฯ สุริโย นภมชฺฌํ อติกฺกนฺโตเยว ปณฺณายิ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. ภิกฺขู สายณฺโห ปญฺญายติ สามเณเรน อิทาเนว ภตฺตกิจฺจํ กตํ กึ นุ โข อชฺช ปุพฺพณฺโห พลวา ชาโต สายณฺโห มนฺโทติ วทึสุ ฯ สตฺถา อาคนฺตฺวา กาย นุตฺถ ภิกฺขเว เอตรหิ กถาย สนฺนิสินฺนาติ ปุจฺฉิตฺวา ภนฺเต อชฺช ปุพฺพณฺโห พลวา ชาโต สายณฺโห มนฺโท สามเณเรน อิทาเนว ภตฺตํ ภุตฺตํ อถ จ ปน สุริโย นภมชฺฌํ อติกฺกนฺโต ปญฺญายตีติ วุตฺเต ภิกฺขเว เอวเมว โหติ ปุญฺญวนฺตานํ สมณธมฺมํ กรณกาเล อชฺช หิ จตฺตาโร มหาราชาโน สมนฺตา อารกฺขํ คณฺหึสุ จนฺทิมสุริยา วิมานานิ คเหตฺวา อฏฺฐํสุ สกฺโก อาวิญฺชนเก อารกฺขํ คณฺหิ อหมฺปิ ทฺวารโกฏฺฐเก อารกฺขํ คณฺหึ อชฺช สุขสามเณโร มาติกาย อุทกํ หรนฺเต อุสุกาเร อุสุๆ อุชุๆ กโรนฺเต ตจฺฉเก จกฺกาทีนิ กโรนฺเต ทิสฺวา อตฺตานํ ทเมตฺวา อรหตฺตํ ปตฺโตติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

อุทกํ หิ นยนฺติ เนตฺติกา
อุสุกาโร นมยนฺติ เตชนํ
ทารุๆ นมยนฺติ ตจฺฉกา
อตฺตานํ ทมยนฺติ สุพฺพตาติ ฯ

ตตฺถ สุพฺพตาติ สุวทา สุเขน โอวทิตพฺพา อนุสาสิตพฺพาติ อตฺโถ ฯ เสสํ เหฏฺฐา วุตฺตนยเมว ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
แปล มคธเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ในวันนั้น อ. พระศาสดา เสด็จออกแล้ว ในเวลาเช้าเทียว ประทับนั่งแล้ว ในพระคันธกุฎี ทรงรำพึงแล้วว่า ในวันนี้ อ. สามเณรชื่อว่าสุข ให้แล้ว ซึ่งบาตรและจีวร แก่พระอุปัชฌาย์ กล่าวแล้วว่า อ. กระผม จักกระทำ ซึ่งสมณธรรม ดังนี้ กลับแล้ว, อ. กิจ ของสามเณรนั้น สำเร็จแล้ว หรือหนอแล ดังนี้, อ. พระศาสดา พระองค์นั้น ทรงเห็นแล้ว ซึ่งความที่แห่งมรรคและผล ท. สาม นั่นเทียว เป็นคุณชาตอันสามเณรนั้นบรรลุแล้ว ทรงใคร่ครวญอยู่ แม้ยิ่งขึ้น ทรงดำริแล้วว่า อ. สามเณรนี้ จักอาจ เพื่ออันบรรลุ ซึ่งความเป็นแห่ง พระอรหันต์ ในวันนี้, ส่วนว่า อ. พระสารีบุตร คิดแล้วว่า อ. สามเณร ของเรา หิวแล้ว ดังนี้ ถือเอาแล้ว ซึ่งภัตร ย่อมออกไป โดยเร็ว, ถ้าว่า ครั้นเมื่อสามเณรนี้ ไม่บรรลุแล้ว ซึ่งความเป็นแห่งพระอรหันต์ อ. พระสารีบุตร จักนำมา ซึ่งภัตรไซร้, อ. อันตราย จักมี แก่สามเณรนี้, อ. อันอันเราไปแล้วจึงยึดเอา ซึ่งการอารักขา ที่ซุ้มแห่งประตู ย่อมควร ดังนี้ เสด็จออกแล้ว จากพระคันธกุฎี ประทับยืนอยู่แล้ว ที่ซุ้มแห่งประตู ทรงยึดเอาแล้ว ซึ่งการอารักขา ฯ แม้ อ. พระเถระ นำมาแล้ว ซึ่งภัตร ฯ ครั้งนั้น อ. พระศาสดา ตรัสถามแล้ว ซึ่งปัญหา ท. สี่ กะพระเถระนั้น โดยนัยแห่งคำอันข้าพเจ้ากล่าวแล้ว ในหนหลัง นั่นเทียว ฯ ในกาลอันเป็นที่สุดลงแห่งการแก้ซึ่งปัญหา อ. สามเณร บรรลุแล้ว ซึ่งความเป็นแห่งพระอรหันต์ ฯ อ. พระศาสดา ตรัสเรียกมาแล้ว ซึ่งพระเถระ ตรัสแล้วว่า ดูก่อนสารีบุตร อ. เธอ จงไป, อ. เธอ จงให้ ซึ่งภัตร แก่สามเณร ของเธอ ดังนี้ ฯ อ. พระเถระ ไปแล้ว เคาะแล้ว ซึ่งประตู ฯ อ. สามเณร ออกไป แล้ว กระทำแล้ว ซึ่งวัตร แก่พระอุปัชฌาย์, ครั้นเมื่อคำว่า อ. เธอ จงกระทำ

ซึ่งกิจด้วยภัตร ดังนี้ อันพระเถระ กล่าวแล้ว, รู้แล้ว ซึ่งความที่แห่งพระเถระเป็นผู้ไม่มีความต้องการ ด้วยภัตร เป็นเด็ก ผู้ประกอบแล้วด้วยกาลฝนเจ็ดเป็น บรรลุแล้ว ซึ่งความเป็นแห่งพระอรหันต์ ในขณะนั้นนั่นเทียว พิจารณาอยู่ ซึ่งที่เป็นที่นั่งอันต่ำ กระทำแล้ว ซึ่งกิจด้วยภัตร ล้างแล้ว ซึ่งบาตร ฯ ในกาลนั้น อ. ท้าวมหาราช ท. สี่ ปล่อยแล้ว ซึ่งการอารักขา ฯ แม้ อ. พระจันทร์และพระอาทิตย์ ท. ปล่อยแล้ว ซึ่งวิมาน ท. ฯ แม้ อ. ท้าวสักกะ ทรงปล่อยแล้ว ซึ่งการอารักขาในที่เป็นที่ชัก (เชือก) ฯ อ. พระอาทิตย์ ก้าวล่วงแล้ว ซึ่งท่ามกลางแห่งท้องฟ้านั่นเทียว ปรากฏแล้ว ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. ภิกษุทั้งหลาย พากันพูดว่า "เวลาเย็นย่อมปรากฏ, สามเณรเพิ่งทำภัตกิจเสร็จเดี๋ยวนี้เอง, ทำไมหนอ? วันนี้เวลาเช้ามีมาก, เวลาเย็นมีน้อย" ดังนี้ ฯ พระศาสดา เสด็จมาตรัสถามว่า "ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ เธอทั้งหลายนั่งประชุมกันด้วยเรื่องอะไรหนอ?" ดังนี้ เมื่อภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า "พระเจ้าข้า วันนี้เวลาเช้ามีมาก เวลาเย็นมีน้อย สามเณรเพิ่งฉันภัตรเสร็จเดี๋ยวนี้เอง, ก็แล ครั้งนั้น พระอาทิตย์จึงปรากฏคล้อยเคลื่อนท่ามกลางฟ้าไป," ดังนี้แล้ว จึงตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ในเวลาที่ผู้มีบุญทั้งหลายทำสมณธรรม ย่อมเป็นเช่นนั้นนั่นแล, ก็ในวันนี้ ท้าวมหาราช ๔ องค์ยืดอารักขาไว้โดยรอบ, พระจันทร์และพระอาทิตย์ ได้ยืดวิมานหยุดอยู่, ท้าวสักกะทรงยืดอารักขาที่ชักเชือก ถึงเราก็ยืดอารักขาอยู่ที่ซุ้มประตู, วันนี้ สุขสามเณร เห็นคนไขน้ำเข้าเหมือง ช่างศรดัดศรให้ตรง ช่างไม้ ถากทัพสัมภาระทั้งหลายมีล้อเป็นต้น แล้วจึงฝึกฝนตนเอง ได้บรรลุพระอรหัตแล้ว" ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

"พวกคนไขน้ำ ย่อมไขน้ำ, พวกช่างศร
ย่อมดัดลูกศร, พวกช่างไม้ ย่อมถากไม้,
พวกคนประพฤติดี ย่อมฝึกฝนตนเอง" ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **สุพฺพตา** ความว่า ผู้สอนง่าย คือ พึงกล่าวสอน พึงตามสอนได้ง่าย ฯ คำที่เหลือ มีนัยดังกล่าวแล้วในหนหลังนั่นแล ฯ

พระเทพวัชราจารย์ สิริญาโณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม แปล
สนามหลวงแผนกบาลี ตรวจแก้.